

**Asia: Valtioneuvoston selvitys komission tiedonannosta sekä ehdotuksista vuosia 2028-2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi. Lausunto sivistysvaliokunnan toimialan osalta.**

**Viite: E 73/2025 vp**

**Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI:n lausunto koskien Valtioneuvoston selvitystä komission tiedonannosta sekä ehdotuksista vuosia 2028-2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi**

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston selvityksestä komission tiedonannosta sekä ehdotuksista vuosia 2028-2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi.

Unifi pitää erinomaisena, että Horisontti Eurooppa ja Erasmus+ jatkavat omina ohjelminaan, ja niiden rakenteet säilyvät pääosin tuttuina. Nämä tunnetut ja vakiintuneet ohjelmat ovat Euroopalle keskeinen kilpailuetu osajien houkuttelussa ja kilpailukyvyn kasvattamisessa.

Rahoituskehyksessä on yliopistojen näkökulmasta kuitenkin vielä paljon kysymysmerkkejä kilpailukykyrahaston ja Horisontti Eurooppa-ohjelman regulaation suhteesta ja valmistelua on syytä seurata tarkasti.

**Yksinkertaistaminen**

Unifi pitää ohjelmien yksinkertaistamista tervetulleena suuntana. Korostamme kuitenkin Suomenkin kannan mukaisesti, että toimet tulisi toteuttaa siten, että löydetään riittävä tasapaino yhtäältä joustavuuden ja toisaalta ennakoitavuuden välillä. Joustavuuden lisääntymisen ei tulisi johtaa läpinäkyttömiin prosesseihin, siirtää taakkaa toetuttaville tahoille tai toimia keppihevosena Horisontti Euroopan poliittisen ohjauksen lisäämiselle.

Ehdotuksessa on täsmennystä vaativia elementtejä, kuten maininta Horisontti Euroopan tiiviistä yhteydestä Euroopan kilpailukykyrahaston (ECF) perustavaa asetusta koskevaan sääntelyyn ja rahoitusinstrumenttien yhteinen ”sääntökirja”. **Unifi pitää tavoiteltavana sujuvaa jatkumoa Horisontti Euroopan ja Euroopan kilpailukykyrahaston välillä, mutta korostaa Horisontti Euroopan itsenäistä, tieteelliseen laatuun ja kilpailuun perustuvan sääntöpohjan tärkeyttä.** On myös tärkeää, että sääntöjä tarkennettaessa kuullaan yliopistoja, jotta ei päädytä tilanteeseen, että yliopistojen ja mahdollisuus kotiuttaa rahoitusta heikkenee sääntöpohjan muutoksen vuoksi.

## **OTSAKE 1: Euroopan taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden, maatalouden ja maaseudun, kalatalouden ja merielinkeinojen vaurauden ja turvallisuuden rahasto**

Unifi korostaa ensisijaisena periaatteena TKI-rahoituksen jakamista laatu- ja kilpailuperustaisesti, ei aluepoliittisin perustein.

Kansallisesti saadun koheesiorahoituksen allokaatioissa olisi hyvä huomioida, että erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa koheesiorahoituksella voidaan vahvistaa alueellista innovaatioekosysteemiä. Hankerahoitusta on myös käytetty parantamaan korkeakoulutuksen saatavuutta mahdollistamaan yksittäisiä maisteriohjelmia yliopistokampuskaupunkien ulkopuolella, ja tutkimus- ja innovaatioinfrastruktuurien kehittämiseen.

EU-komission esitys koheesion yhdestä hallintoviranomaisesta tuo kuitenkin yliopistojen osallistumisen näkökulmasta uudenlaista monimutkaisuutta ja vaatii uudenlaista määrittelyä sille, millä perustein, ja mikä taho rahaa jakaa. On myös harkittava tarkasti, miten kokonaisuus yhdistyy alueelliseen suunnitteluun ja kansalliseen TKI-politiikkaan.

## **OTSAKE 2: Eurooppalainen kilpailukykyrahasto sisältäen puolustustutkimuksen erityisohjelman ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelma**

### **Horisontti Eurooppa**

Tutkimuksen ja innovaatioiden puiteohjelman rahoitusta esitetään lähes tuplattavaksi 175 miljardiin € (FP9 95,5 miljardia €). Ehdotus on Suomen linjan mukainen: tutkimus ja innovaatiot kuuluvat kansallisen EU-vaihtamisen kärkiprioriteetteihin ja Unifi yhtyykin Suomen kantaan, jonka mukaan komission esitys tutkimus-, kehitys-, ja innovaatorahoituksen määrän kasvattamiseksi on kannatettava. Unifi kiittää myös näkemystä, jonka mukaan **Suomelle on ensisijaista, että tutkimus-, kehitys-, ja innovaatorahoituksen säilyminen avoimeen kilpailuun ja korkeaan laatuun perustuvana EU-rahoituksena turvataan.**

Suomi on nykyisessä Horisontti Eurooppa-puiteohjelmassa nettosaaja ja nykyinen Suomen hallitus tähtää saannon merkittävään kasvattamiseen. Yliopistot ovat integroituneet vahvasti puiteohjelmiin: ne ovat kotiuttaneet menestyksekkäästi yli 40 % Suomeen tulleesta käynnissä olevan puiteohjelman rahoituksesta. **Yliopistojen rahoituksesta tulee pitää huolta myös kansallisesti, jotta pääsemme hyötymään EU-tason panostuksista. Menestys tiukassa rahoitus- ja yhteistyökilpailussa edellyttää, että kansallinen tieteen ja tutkimuksen taso on korkea.**

Tieteelliseen laatuun ja kilpailuun perustuva tutkimus- ja innovaatorahoitusohjelma on välttämätön, jotta Eurooppa kykenee vastaamaan kasvavaan osaajapulaan ja muihin yhteiskunnallisiin haasteisiin sekä vahvistamaan unionin globaalia kilpailukykyä.

Uutta luova tutkimus, soveltava tutkimus, innovaatiot ja kehittäminen eivät ole toisistaan erillisiä, vaan jatkuvien ja toisiinsa linkittyvien prosessien osia. Horisontti Euroopassa tehtävän tutkimuksen tulisi jatkossakin olla uutta luovaa ja muodostaa perusta Euroopan kilpailukykyrahaston ja muiden eurooppalaisten kilpailukykypanostusten menestykselle. Erinomaiseen uutta luovaan tutkimukseen panostaminen myös varmistaa Euroopalle ja Suomelle nykyisenlaisissa kriiseissä ratkaisevan tärkeän

viimeisimmän osaamisen ja osaajat. On varmistettava, että Horisontti Euroopan rahoitus kattaa kaikki TRL-tasot, ja että ohjelmassa on tilaa uusille oivalluksille, joista innovaatioita voi nousta.

### **Horisontti Euroopan avoimuus ja kansainvälisyys on turvattava**

Unifi pitää erinomaisena, että avoimen tieteen edistäminen, tutkimusintegriteetin ja -etiikan kunnioittaminen sekä tutkimuksen vapaus esitetään puiteohjelman läpileikkaavina periaatteina. Tästä tulee pitää kiinni. Ohjelman keskeisiin periaatteisiin on kuuluttava avoimen julkaisemisen periaate, joka vahvistaa tutkimuksen vaikuttavuutta, kansainvälistä yhteistyötä ja läpinäkyvyyttä.

Unifi korostaa, että tieteellinen tieto ja sen synty on globaalia ja Horisontti Eurooppa on ainutlaatuinen alusta monenkeskiselle kv-yhteistyölle. On ratkaiseva kilpailuetu Euroopalle, että puiteohjelma yhdistää osaamisen ja osaajat yli valtioiden rahojen. Tätä tulee vaalia. Puiteohjelmaan on laaja osallistuminen ja liitännäissopimuksia myös Euroopan ulkopuolisista maista, mikä on tutkimus- ja innovaatiotoiminnalle elinehto, mutta ei välttämättä tavoiteltavaa muissa kilpailukykyrahastoon ehdotetuissa ohjelmissa.

**Kansainvälistä yhteistyötä ja assosioituneiden maiden osallistumista tulisi rajoittaa HE-ohjelmassa vain hyvin poikkeustapauksissa, ei laajasti tai esimerkiksi Kilpailukykyrahaston kanssa yhteisen ”sääntökirjan” tai kaksikäyttötutkimuksen muodostamien uusien vaatimusten vuoksi.**

Unifi näkee, että Eurooppa tarvitsee laajaa ja laadukasta tutkimus- ja osaamispohjaa myös turvallisuuden rakentamiseen jännitteisessä maailmanpoliittisessa tilanteessa.

**Kaksikäyttömahdollisuudet on nähtävä pikemminkin seurauksena korkeatasoisesta tutkimuksesta kuin strategisena esivalintana. Paras mahdollinen laatu ja osaaminen palvelevat myös kokonaisturvallisuutta ja puolustusta parhaalla tavalla.**

Siviiliklausuulin poistaminen Horisontti Euroopan asetuksesta voi kaventaa kansainvälistä yhteistyötä, heikentää avoimuutta ja ohjata rahoitusta liaksi puolustustutkimukseen, mikä syö resursseja uuden tiedon syntyemiseltä. Siviiliklausuulin poistamisen kokonaisvaikutuksia tulee vielä selvittää.

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto Unifi ry, Finlands universitetsrektorers råd Unifi rf

Ilkka Niemelä  
puheenjohtaja

Heikki Holopainen  
toiminnanjohtaja